

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 24. novembrī
(OR. en)

15986/23

DEVGEN 218	DIGIT 280
FIN 1246	COLAC 155
ACP 125	COEST 639
RELEX 1390	SAN 700
MIGR 418	GENDER 210
SUSTDEV 154	CLIMA 597
COHOM 223	ENER 640
COAFR 422	MAMA 176
COASI 208	

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsēkretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2023. gada 21. novembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsēkretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2023) 717 final
Temats:	KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI 2023. gada ziņojums par Eiropas Savienības ārējās darbības instrumentu īstenošanu 2022. gadā

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2023) 717 *final*.

Pielikumā: COM(2023) 717 *final*

Briselē, 21.11.2023.
COM(2023) 717 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

2023. gada ziņojums

**par Eiropas Savienības ārējās darbības instrumentu īstenošanu
2022. gadā**

{SWD(2023) 357 final}

Satura rādītājs

VISPĀRĒJĀS SAISTĪBAS	1
Ievads	1
ES reakcija uz Krievijas agresijas karu pret Ukrainu	2
ES — spēcīga pasaules mēroga partnere	3
Stratēģija “ <i>Global Gateway</i> ”	4
Ilgtspējīgas attīstības veicināšana	5
GLOBALĀS PRIORITĀTES	5
Cilvēces attīstība	5
Zaļais kurss	6
Digitalizācija, zinātne, tehnoloģija un inovācija	7
Ilgtspējīga izaugsme un nodarbinātība	8
Migrācija un piespiedu pārvietošana	8
Pārvaldība, miers, drošība un cilvēktiesības	9
GLOBALAIS MĒROGS	9
Subsahāras Āfrika	9
Āzija un Klusā okeāna reģions	9
Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstis	10
Eiropas kaimiņreģiona valstis	11
Rietumbalkāni un Turcija	11
Aizjūras zemes un teritorijas (AZT)	12

VISPĀRĒJĀS SAISTĪBAS

Ievads

2022. gadā, kad pasaule turpināja atgūties no Covid-19 pandēmijas, starptautiskajai sabiedrībai nācās saskarties ar jaunu krīzi, ko izraisīja Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un tā sekas. Krievijas agresija izraisīja nopietnu humanitāro ārkārtas situāciju, pārtikas cenu pieaugumu pasaulē, kas vēl vairāk saasināja globālo nenodrošinātību ar pārtiku, un ilgstošu enerģētikas krīzi.

ES, izmantojot ārējās darbības instrumentus un starptautiskās partnerības, reaģēja uz kara ietekmi, palielinot politisko, humāno un finansiālo atbalstu Ukrainai un kaimiņvalstīm, vienlaikus pastiprinot atbalstu arī citiem partneriem, jo īpaši vismazāk attīstītajām un neaizsargātākajām valstīm.

Šajā ziņojumā ir izklāstīti svarīgākie ES finansiālā atbalsta elementi attiecībā uz starptautiskajām partnerībām, humāno palīdzību, ārpolitiku un paplašināšanos 2022. gadā. Saskaņā ar daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam viens instruments — Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instruments “Eiropa pasaulē” (NDICI “Eiropa pasaulē”) — apvieno lielāko daļu iepriekšējo ārējā finansējuma instrumentu, un to papildina daži mērķtiecīgi instrumenti, piemēram, humānā palīdzība un Pirmspievienošanās palīdzības instruments (IPA III)¹.

2022. gadā tika uzsākta ES stratēģijas “*Global Gateway*”² īstenošana, kuras mērķis ir veicināt ilgtspējīgu savienojamību, investējot infrastruktūrā visā pasaulē piecās prioritārajās jomās, pamatojoties uz Eiropas komandas pieeju³. Saskaņā ar šo stratēģiju Eiropas Savienība un Āfrikas Savienība pieņēma Āfrikas un Eiropas investīciju paketi⁴.

Saistībā ar stratēģiju “*Global Gateway*” ES turpināja īstenot **ekonomikas un investīciju plānus** attiecībā uz kaimiņreģioniem un paplašināšanās reģioniem, koncentrējoties uz maziem un vidējiem uzņēmumiem un zaļo un digitālo pārkārtošanos Austrumu partnerības reģionā, kā arī uz zaļo pārkārtošanos, noturību pret klimata pārmaiņām, savienojamību un atbalstu privātajam sektoram dienviņu kaimiņreģionā.

ES turpināja sniegt **humāno palīdzību** nolūkā atvieglot ciešanas miljoniem visneaizsargātāko cilvēku visā pasaulē. Lai pastiprinātu tūlītējas humānās reaģēšanas spējas pēkšņu dabas katastrofu un cilvēka izraisītu katastrofu gadījumos, ES 2022. gadā izveidoja **Eiropas humānās palīdzības spējas**,

Ar ES paplašināšanās palīdzību tika atbalstīta lauku attīstība un investīcijas tādās svarīgās jomās kā transports, energoapgādes drošība un digitālā un zaļā pārkārtošanās. Jūnijā Eiropadome atzina, ka **Ukrainas, Moldovas un Gruzijas** nākotne ir Eiropas Savienībā, un piešķīra kandidātvalsts statusu **Ukrainai un Moldovai**.

ES turpināja atbalstīt **demokratizāciju un cilvēktiesības**, nosūtot sešas vēlēšanu novērošanas misijas (Austrumtimorā, Kenijā, Kolumbijā, Lesoto, Libānā, Santome un Prinsipi) un veicot turpmākas misijas astoņās valstīs.

¹ Sīkāku informāciju skatīt šim gada pārskatam pievienotā dienestu darba dokumenta I daļā “Ievads”.

² https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/global-gateway_lv.

³ ES resursu apvienošana ar ES dalībvalstu un Eiropas attīstības finanšu iestāžu resursiem.

⁴ Sk. 4. lpp.

ES atkārtoti apstiprināja savu apņemšanos garantēt **drošību pasaulē**, un ar Eiropas Miera mehānismu tika atbalstīts miers partnervalstīs un reģionos, piemēram, Mozambikā, Nigērā, Nigērijā, Somālijā, Moldovā un Rietumbalkānos.

ES turpināja atbalstīt valstis Covid-19 pandēmijas seku pārvarēšanas kontekstā un uzsāka jaunu **globālu veselības stratēģiju**⁵ nolūkā uzlabot globālo veselības drošību un nodrošināt labāku veselību visiem. ES reaģēja arī uz citām lokalizētām epidēmijām, piemēram, uz jauniem Ebolas vīrusa un holēras uzliesmojumiem un pērtiķu baka izraisīto ārkārtas situāciju.

ES un Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstu organizācija (OACPS) 2022. gadā panāca progresu virzībā uz to, lai parakstītu **nolīgumu, kas sekos Kotonū nolīgumam**⁶. Starplaikā Kotonū partnerattiecību nolīgums tika pagarināts līdz 2023. gada vidum.

ES reakcija uz Krievijas agresijas karu pret Ukrainu

ES reakcija uz Krievijas agresijas karu pret Ukrainu bija vienota, apņēmīga un tūlītēja. ES 27 dalībvalstis un to partneri visā pasaulē **nosodīja neizprovocēto un nepamatoto agresijas karu**, ātri rīkojoties, lai izolētu Krieviju politiski un ekonomiski. ES arī nosodīja starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumus, par kuriem tika ziņots.

Apliecinot savu nelokāmo atbalstu Ukrainai, ES palielināja politisko, humāno un finansiālo atbalstu šai valstij. 2022. gadā ciešā sadarbībā ar G7 un citiem partneriem ES pieņēma deviņas bezprecedenta sankciju paketes pret personām un vienībām, kas ir atbildīgas par iebrukumu, vērstoties pret svarīgām Krievijas finanšu, enerģētikas un transporta nozarēm un valsts uzņēmumiem, un tā rezultātā ES tika iesaldēti aktīvi aptuveni 24,1 miljarda EUR apmērā.

Pirmo reizi tika aktivizēta **Pagaidu aizsardzības direktīva**, lai nodrošinātu tūlītēju aizsardzību gandrīz 4 miljoniem cilvēku, kas bija spiesti pamest Ukrainu (papildus vairāk nekā 6,6 miljoniem pārvietoto personu pašā Ukrainā). Cilvēku tirdzniecība lielā mērā tika novērsta, īstenojot ES kopējo plānu cilvēku tirdzniecības apkarošanai, lai aizsargātu personas, kas ierodas ES.

Izmantojot Eiropas komandas pieeju, ES, tās dalībvalstis un finanšu iestādes **mobilizēja 18,9 miljardus EUR**⁷ **finansiālai palīdzībai**, budžeta atbalstam un humānajai palīdzībai. Izmantojot Eiropas Miera mehānismu, tika mobilizēts arī militārais atbalsts 3,1 miljarda EUR apmērā, kā arī tika izveidota ES militārās palīdzības misija Ukrainas bruņotajiem spēkiem, kuras budžets pārsniedz 100 miljonus EUR. Pēc tam, kad Ukraina februārī aktivizēja ES civilās aizsardzības mehānismu, 2022. gadā tika sniegta vairāk nekā 80 000 tonnu palīdzības natūrā, kuras vērtība tiek lēsta 502 miljonu EUR apmērā.

Dotāciju finansējums 330 miljonu EUR apmērā tika **izmantots, lai atbalstītu ārkārtas reaģēšanu** tādās jomās kā mājokļi un kritiskās infrastruktūras remonts (arī saskaņā ar ES un Ukrainas solidaritātes joslām), noturīga digitālā pārveide un kibernetikas drošība, kā arī dezinformācijas apkarošana. Kara seku novēršanai tika izmantotas arī citas ES programmas gandrīz 200 miljonu EUR apmērā.

⁵ https://health.ec.europa.eu/internationalcooperation/global-health_lv.

⁶ https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/european-development-policy/acp-eu-partnership_en.

⁷ Izņemot ERAB atbalsta daļu, ko tieši nesedz ES garantijas.

Kopējās ES palīdzības izmaksas sasniedza 10,1 miljardu EUR⁸, no kuriem 7,2 miljardi EUR tika izmantoti makrofinansālās palīdzības sniegšanai un 686 miljoni EUR — budžeta atbalstam.

Lielākās bažas par **kodoldrošību** radīja Krievijas bezatbildīgā rīcība Ukrainas kodoliekārtās un to tuvumā. Lai steidzami novērstu radītos postījumus, jo īpaši Černobiļas slēgtajā zonā, Komisija mobilizēja Eiropas Starptautiskās kodoldrošuma sadarbības instrumentu. ES atbalsts ietvēra 5 miljonus EUR divpusējai palīdzībai uzraudzības spēju atjaunošanai un 5 miljonu EUR ieguldījumu Starptautiskajā Černobiļas sadarbības kontā ar kodoldrošību saistītas infrastruktūras atjaunošanai. Papildu 3,4 miljoni EUR tika piešķirti Starptautiskajai Atomenerģijas aģentūrai, arī tās klātbūtnei kritiski svarīgos kodolobjektos Ukrainā.

Krievijas īstenotā Ukrainas eksporta blokāde un kultūraugu iznīcināšana pastiprināja globālo pārtikas krīzi. To cilvēku skaits, kuriem akūti **trūkst pārtikas**, 2022. gadā sasniedza rekordaugstu līmeni — aptuveni 258 miljoni⁹.

Izmantojot visaptverošu Eiropas komandas pieeju, ES pastiprināja atbalstu **pārtikas nodrošinājumam** un atbalstīja visvairāk skartās valstis Āfrikā, Tuvajos Austrumos, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīs, arī veicinot Ukrainas eksportu, izmantojot ES un Ukrainas solidaritātes joslas. Ar šādu vienotu rīcību, reaģējot uz globālo pārtikas trūkumu, 2021.–2024. gadā būtu jāpiesaista aptuveni 18 miljardi EUR, no kuriem 8,3 miljardi EUR nodrošinātu ES iestādes un aptuveni 9,6 miljardus EUR — dalībvalstis. ES iestādes 2022. gadā izmaksāja aptuveni 2,6 miljardus EUR, lai cīnītos pret pārtikas trūkumu pasaulē, citastarp aptuveni 1 miljardu EUR humānās pārtikas palīdzības jomā¹⁰.

ES arī pastiprināja centienus risināt mēslošanas līdzekļu trūkuma problēmu pasaulē, kas tika uzsvērtā novembrī publicētajā paziņojumā par mēslošanas līdzekļiem¹¹.

ES — spēcīga pasaules mēroga partnere

Gadā, kad pieauga nenoteiktība, ES joprojām bija multilaterālisma virzītājspēks un efektīvi reaģēja uz globālām problēmām, īstenojot vērienīgu kaimiņattiecību politiku, sekmējot solidaritāti un attīstot visaptverošas partnerības miera, stabilitātes, demokrātijas un cilvēktiesību nodrošināšanai un veicināšanai.

ES dalībvalstis arī atkārtoti apstiprināja savu apņemšanos ciešā sadarbībā ar starptautiskajiem partneriem uzņemties lielāku atbildību par Eiropas drošību un aizsardzību, lai aizsargātu kopīgās intereses un vērtības.

ES un tās 27 dalībvalstis, īstenojot Eiropas komandas pieeju, joprojām ir lielākā oficiālās attīstības palīdzības (OAP) sniedzēja, šim nolūkam 2022. gadā atvēlot 92,8 miljardus EUR¹², kas veido 43 % no pasaules mēroga OAP¹³ (tas atbilst 0,59 % no nacionālā kopienākuma).

⁸ Neņemot vērā atkārtotu izmantošanu pret darbībām, kas saistītas ar konfliktiem.

⁹ <https://www.fsinplatform.org/global-report-food-crises-2023>.

¹⁰ Šī summa ietver humāno palīdzību pārtikas, uztura un iztikas līdzekļu atbalstam, kā arī 50 % no daudzfunkcionālām humānās palīdzības naudas programmām (procentuālā daļa no daudzfunkcionāliem naudas pārvedumiem, ko izmanto pārtikas precēm, pamatojoties uz pētījumu, ko 2023. gadā veicis Komisijas Civilās aizsardzības un humānās palīdzības operāciju ģenerāldirektorāts (ECHO ĢD)).

¹¹ [COM\(2022\) 590 final/2, 2022. gada 9. novembris](#).

¹² Pamatojoties uz ESAO provizoriskajiem datiem par 2022. gadu, kas publicēti 2023. gada pavasarī.

¹³ "Pasaules mēroga OAP" šeit ietver OAP, par ko ir paziņojusi ES kopumā un visas pārējās līdzekļu devējas valstis.

ES un tās dalībvalstis palielināja palīdzību partnervalstīm, nodrošinot, ka atbalsts Ukrainai netiek sniegts uz pārējās pasaules rēķina.

Jūlijā notika pirmais **ES un Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) augsta līmeņa dialogs**, ko vadīja priekšsēdētāja U. fon der Leiena un ANO ģenerālsekretārs A. Guterrešs. Tas apstiprināja mūsu kopīgos mērķus un to, cik vērtīgi ir strādāt kopā, lai risinātu globālas problēmas.

ES mobilizēja humāno palīdzību 2,6 miljardu EUR apmērā, lai palīdzētu apmierināt cietušo iedzīvotāju visneatliekamākās vajadzības visā pasaulē. ES, dalībvalstis, EIB un ERAB, īstenojot Eiropas komandas pieeju, joprojām ir nozīmīgi humānās palīdzības sniedzēji pasaulē, arī tādās “aizmirstās” ārkārtas situācijās kā bads Sāhelā.

ES un tās dalībvalstis turpināja uzņemties vadošo lomu starptautiskajā **Covid-19 solidaritātē**, proti, partnervalstīm tika piegādāti 502,2 miljoni vakcīnu devu. No tām 422 miljoni devu tika izplatīti, izmantojot mehānismu COVAX, un 80,2 miljoni devu — divpusēji.

Stratēģijas *Global Gateway*” īstenošanā attiecībā uz **vakcīnu, zāļu un veselības aprūpes tehnoloģiju ražošanu un pieejamību Āfrikā** tika panākts straujš progress, un tika paziņots par iniciatīvu atbalstīt līdzīgus centienus Latīņamerikā un Karību jūras reģionā.

ES un tās dalībvalstis arī turpināja vadīt globālos centienus risināt ar klimata pārmaiņām saistītās un vides problēmas, un ES joprojām ir pasaulē lielākā publiskā starptautiskā klimatfinansējuma sniedzēja, 2021./2022. gadā atvēlot šim mērķim 5,340 miljardus EUR.

Stratēģija “Global Gateway”

Komisija 2022. gadā, cieši sadarbojoties ar citiem dalībniekiem Eiropas komandas pieejas ietvaros, turpināja īstenot **stratēģiju “Global Gateway”**¹⁴, uzsākot nozīmīgas “Global Gateway” investīciju paketes un Eiropas komandas iniciatīvas.

Pirmā **Global Gateway padomes** sanāksme notika 11. decembrī, to vadīja priekšsēdētāja fon der Leiena, un tajā piedalījās dalībvalstu ārlietu ministri.

Komisija parakstīja garantijas nolīgumu 26,725 miljardu EUR vērtībā ar Eiropas Investīciju banku par publiskajām investīcijām **Eiropas Fonda ilgtspējīgai attīstībai plus (EFIA+)** ietvaros, un tas ir svarīgs solis ceļā uz plānoto 300 miljardu EUR investīciju mobilizēšanu līdz 2027. gadam. Turklāt Komisija piešķīra 8,45 miljardus EUR¹⁵ finanšu garantijās privātā sektora investīcijām, kas piešķirtas EFIA+ ietvaros, lai atbalstītu 56 ierosinātās investīciju programmas Rietumbalkānos un Turcijā, kaimiņreģionos un Subsahāras Āfrikā, Latīņamerikā, Āzijā un Klusā okeāna reģionā. Šīs privātā sektora garantijas varētu radīt investīcijas vairāk nekā 67 miljardu EUR apmērā.

Nozīmīgākās investīcijas šajā pirmajā īstenošanas gadā ietver digitālās savienojamības veicināšanu starp ES un tās partneriem, atjaunīgās enerģijas ražošanas un energoapgādes drošības palielināšanu, mazo un vidējo uzņēmumu piekļuvi finansējumam, kā arī vakcīnu, zāļu un veselības aprūpes tehnoloģiju pieejamības un ražošanas jaudas paplašināšanu.

¹⁴ https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/global-gateway_lv.

¹⁵ Starptautisko partnerību ģenerāldirektorāts (INTPA DG) piešķīra 6,05 miljardus EUR, bet Eiropas Kaimiņattiecību politikas un paplašināšanās sarunu ģenerāldirektorāts (NEAR DG) — 2,4 miljardus EUR.

Kā par pirmo *Global Gateway* rezultātu sestajā ES un Āfrikas Savienības (ĀS) samitā, kas notika 17. un 18. februārī, tika paziņots par **Āfrikas un Eiropas ieguldījumu paketi**, kas līdz 2027. gadam mobilizēs investīcijas vismaz 150 miljardu EUR apmērā, citastarp 28 miljardus EUR dotācijās.

Kaimiņattiecību un paplašināšanās reģionos stratēģiju “*Global Gateway*” palīdz īstenot trīs reģionālie ekonomikas un investīciju plāni, kuros ietverti 84 pamatprojekti, kas līdz 2027. gadam mobilizēs investīcijas līdz pat 77 miljardu EUR apmērā. Rietumbalkānos, kā arī austrumu un dienvidu kaimiņvalstīs tiek īstenoti liela mēroga infrastruktūras projekti, piemēram, dzelzceļa koridors VIII starp Ziemeļmaķedoniju un Bulgāriju, zemūdens elektrības kabelis Melnajā jūrā starp Gruziju un Rumāniju un zemūdens optiskās šķiedras kabelis *Medusa*, kas savieno Ziemeļāfriku ar Spāniju, Franciju, Itāliju, Kipru un Portugāli.

Ilgtermiņattīstības veicināšana

ES prioritātes attiecībā uz attīstības pasākumiem — cilvēces attīstība; zaļais kurss, ilgtspējīga izaugsme un pienācīgas darbvietas; digitalizācija; nevienlīdzība, migrācija; un pārvaldība, miers un drošība — ir atbalsts starptautiskajiem partneriem ANO **ilgtspējīgas attīstības mērķu** sasniegšanā.

ES un tās dalībvalstis ir nostiprinājušas savu apņemšanos tos sasniegt, arī izvēršot stratēģiju “*Global Gateway*”, kas ar savām investīciju prioritātēm veicina visu ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu.

Komisija 2022. gadā aktīvi integrēja ilgtspējīgas attīstības mērķus **ES labāka regulējuma sistēmā**¹⁶.

GLOBALĀS PRIORITĀTES

Cilvēces attīstība

Bezprecedenta izaicinājumi, to vidū konflikti, klimata pārmaiņas, veselības pandēmijas un klusā globālā krīze izglītības jomā, pēdējos gados ir apvēršuši cilvēces attīstības progresu un palielinājuši nevienlīdzību. ES 2022. gadā pastiprināja centienus dažādās darbības jomās.

Covid-19 pandēmija izgaismoja to, ka ir vajadzīga labāka profilakse, gatavība un reaģēšana, lai pārvarētu turpmākas veselības krīzes. 30. novembrī tika sākta jauna **ES globālā veselības stratēģija**¹⁷ kā daļa no stratēģijas “*Global Gateway*”, uzsverot funkcionālu un iekļaujošu veselības sistēmu nozīmi un nepieciešamību pievērsties sagatavotībai veselības drošības jomā, vienlaikus uzlabojot vienlīdzīgu piekļuvi vakcīnām, medikamentiem un medicīnas tehnoloģijām, kā arī palielinot to ražošanas spēju. ES 2022. gadā apņēma Pasaules fondam piešķirt 715 miljonus EUR¹⁸.

Komisija turpināja **sociālās aizsardzības intervences pasākumus** 10 valstīs un, izmantojot divus globālus mehānismus, pievērsās sistēmu veidošanai, digitalizācijai un reģistram, kā arī īpašām sociālās aizsardzības shēmām sievietēm un neoficiāliem nodarbinātajiem.

Saskaņā ar Dzimumu līdztiesības rīcības plānu III ES turpināja veicināt dzimumvērīgu humanitāro rīcību un **dzimumu līdztiesību**. ES uzsvēra ar sieviešu stāvokli, mieru un drošību saistītos problēmjautājumus attiecīgajos daudzpusējos un reģionālajos forumos un divpusējos dialogos. Turpinājās dzimumu

¹⁶ https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation_lv.

¹⁷ https://health.ec.europa.eu/internationalcooperation/global-health_lv.

¹⁸ Attiecībā uz 2023.–2025. gada plānošanas periodu.

līdztiesības integrētās pieejas veicināšana, izmantojot arī kopējas drošības un aizsardzības politikas misijas un operācijas.

ES turpināja aizsargāt bērnus un bērnu tiesības visā pasaulē, arī bērnus bruņotos konfliktos. Tādējādi ES izpildīja savas saistības saskaņā ar ES Bērnu tiesību stratēģiju 2021.–2024. gadam¹⁹.

Jaunieši, kas pārstāv vairāk nekā 1,8 miljardus cilvēku, ir būtiski pārmaiņu veicinātāji, palīdzot veidot noturīgāku, iekļaujošāku un pārtikušāku sabiedrību visā pasaulē. Lai iesaistītu jauniešus, dotu viņiem pilnvērtīgas iespējas un veidotu kontaktus visā pasaulē, Komisija oktobrī pieņēma pirmo **Jaunatnes rīcības plānu ES ārējo attiecību jomā**²⁰.

Maijā uzsāktā reģionālā **Eiropas komandas iniciatīva “Darbvietas, izmantojot tirdzniecību un investīcijas”** dienvidu kaimiņreģionā atbalsta holistisku pieeju darbvietu radīšanai, apvienojot iniciatīvas, kas sasaista tirdzniecību, investīcijas un darījumdarbību ar darbvietu radīšanu un cilvēkkapitāla attīstību.

Izglītība joprojām bija viena no svarīgākajām jomām ES ārējās attiecībās. ES strādāja, lai nodrošinātu tiesības uz izglītību ikvienam bērnam, arī bērniem un jauniešiem, kurus skāruši konflikti, krīzes un ārkārtas humanitārās situācijas. ES piešķīra 10 % no sava humānās palīdzības budžeta izglītībai ārkārtas situācijās. Septembrī notikušajā ES samitā “Izglītības pārveidošana” ES tika atzīta par **pasaules čempioni izglītības jomā**.

ES investīcijas bija vērstas uz skolotājiem, **taisnīgākām un iekļaujošākām izglītības sistēmām** un prasmēm, kas ļaus partnervalstīm maksimāli izmantot digitālo un zaļo pārkārtošanos.

Zaļais kurss

ANO Vispārējās konvencijas par **klimata pārmaiņām** 27. pušu konferencē (*UNFCCC COP27*) ES nāca klajā ar nozīmīgām iniciatīvām, kas palīdzētu partnervalstīm mazināt klimata pārmaiņas un reaģēt uz tām. ES kopā ar Āfrikas Savienību, Dāniju, Vāciju, Franciju un Nīderlandi uzsāka Eiropas komandas iniciatīvu par pielāgošanos klimata pārmaiņām un noturību Āfrikā, apvienojot esošās un jaunās programmas šajā jomā, kuru vērtība pārsniedz 1 miljardu EUR.

Lai palīdzētu pakāpeniski pārtraukt ogļu izmantošanu, ES kopā ar G7 partneriem parakstīja **taisnīgas enerģētikas pārejas partnerības (JETP)** ar Indonēziju un Vjetnamu un panāca progresu *JETP* īstenošanā ar Dienvidāfriku. Kopā ar Vāciju ES arī izveidoja globālu platformu ogļu ieguves reģioniem, kas atbalstītu taisnīgu ekonomikas pārkārtošanos, izmantojot zināšanu apmaiņu un tīklošanos.

Līdz 2022. gada beigām ES bija sniegusi tehnisko atbalstu 29 partnervalstīm, lai tās varētu izstrādāt, atjaunināt un īstenot nacionāli noteiktos devumus un nacionālos pielāgošanās plānus. Klimata un enerģētikas dialogos ES sadarbojās ar ASV, Indiju, Ķīnu un citiem lielākajiem emitētājiem tādās jomās kā enerģētikas pārkārtošanas politika, paraugprakse un zaļās tehnoloģijas nolūkā paātrināt atjaunīgās enerģijas attīstību un veicināt energoefektivitāti.

Lai veicinātu globālu enerģētikas pārkārtošanu, kas atbilstu Parīzes nolīguma mērķiem, ES aktīvi iesaistījās arī daudzpusējos forumos. ES atbalstīja pasaules udeņraža tirgus attīstību. Lai attīstītu

¹⁹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/rights-child/eu-strategy-rights-child-and-european-child-guarantee_lv.

²⁰ https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/youth/youth-action-plan_en.

pieprasījumu pēc atjaunīgā ūdeņraža vai veicinātu **atjaunīgās enerģijas un ūdeņraža ražošanu**, 2022. gadā tika parakstīti divpusēji nesaistoši nolīgumi ar Ukrainu, Ēģipti, Japānu, Namībiju un Kazahstānu.

Bioloģiskās daudzveidības *COP 15* decembrī pieņēma Kunmingas un Monreālas globālo bioloģiskās daudzveidības satvaru. ES atkārtoti apstiprināja savu apņemšanos ārējās sadarbības ietvaros nodrošināt 7 miljardus EUR **bioloģiskās daudzveidības** atbalstam.

Komisija pieņēma jaunu **ES starptautiskās okeānu pārvaldības darbakārtību**²¹, kurā atspoguļotas Eiropas zaļajā kursā noteiktās prioritātes.

ES arī pastiprināja sadarbību ar partnervalstīm nolūkā atbalstīt **ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu (IPR)**, jo īpaši pāreju uz aprites ekonomiku, īstenojot mehānismu “*SWITCH to Green*”, arī reģionālās programmas Āzijā, Āfrikā un Vidusjūras reģionā.

Lai palielinātu atjaunīgās enerģijas ražošanas jaudu par 300 gigavatiem un nodrošinātu piekļuvi pieejamai, uzticamai un ilgtspējīgai enerģijai, Komisija uzsāka **Āfrikas un Eiropas zaļās enerģijas iniciatīvu**.

Pēc tam, kad Deklarācijā par klimata mērķiem starptautiskās aviācijas jomā (*COP 26*) tika pieņemts globālais metāna emisiju mazināšanas solījums, ES atbalstīja ANO vides programmas pārvaldītā Starptautiskā metāna emisiju novērošanas centra izveidi, kas nodrošinātu detalizētu datu vākšanu, spēju veidošanu un metāna emisiju samazināšanas atbalsta darbības.

Digitalizācija, zinātne, tehnoloģija un inovācija

Īstenojot stratēģiju “*Global Gateway*”, 2022. gadā tika panākts ievērojams progress digitālo programmu jomā, arī Subsahāras Āfrikā ar datu pamatiniciatīvu, paketi “*EurAfrica Gateway*” (starptautiskie zemūdens kabeli) un reģionālajiem optisko šķiedru pamattīkliem Āfrikā (reģionālie/pārrobežu sauszemes savienojumi). Turklāt priekšsēdētājas izpildvietniece M. Vestagere nāca klajā ar pirmo *Global Gateway* digitālās ekonomikas paketi Nigērijai 820 miljonu EUR apmērā.

Indijas un Klusā okeāna reģiona forumā februārī tika izveidota platformas “**Digital for Development Hub**” (**D4D Hub**) reģionālā Āzijas un Klusā okeāna nodaļa. 2022. gadā tika izveidota Latīņamerikas un Karību jūras reģiona filiāle, un Āfrikas filiāle turpināja īstenot vairākas pamatiniciatīvas, piemēram, Āfrikas Savienības un ES *D4D Hub* projektu un *IDEA*.

Tika panākts progress **ES un Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu digitālās alianses** izveidē, ko atbalstīja *D4D Hub*, nodrošinot finansējumu ES un Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu digitālās politikas dialoga izveidei, digitālās infrastruktūras programmas *BELLA* paplašināšanai, digitālā akseleratora izveidei uzņēmumiem un reģionālās *Copernicus* programmas īstenošanai.

Veiksmīgi tika uzsākts otrais posms **globālajā vides un drošības un Āfrikas monitoringā (GMES & Africa)**, kas ir nozīmīgākā Zemes novērošanas iniciatīva un globālais vides un drošības sadarbības monitorings starp Āfriku un ES.

Stratēģijas “*Global Gateway*” Āfrikas un Eiropas ieguldījumu paketē ir paredzētas trīs pamatiniciatīvas, īpašu uzmanību pievēršot zinātnei, tehnoloģijai un inovācijai ar mērķi atbalstīt Āfrikas Savienības un

²¹ [JOIN\(2022\) 28 final, 2022. gada 24. jūnijs](#).

ES inovāciju programmu, reģionālos izcilības centrus zaļās pārkārtošanās jomā un Zemes novērošanu un kosmosa tehnoloģijas.

Ilgtermiņa izaugsme un nodarbinātība

ES 2022. gadā atbalstīja ilgtspējīgu, iekļaujošu izaugsmi un pienācīgu darbvietu radīšanu partnervalstīs, veicinot publiskā un privātā finansējuma mobilizēšanu. Tika publicēts ziņojums "Ieguldījums ilgtspējīgā attīstībā"²² par **Adisabebas rīcības programmas** īstenošanu.

ES nodarbinātības, darba un sociālās aizsardzības ekspertu instruments (**SOCIEUX+**) paplašināja savu darbību, iekļaujot Rietumbalkānu valstis un piešķirot šai nolūkā finansējumu 10 miljonu EUR apmērā.

Komisija turpināja pētīt **divpusējās stratēģiskās partnerības izejvielu vērtības ķēžu jomā**, jo īpaši ar partneriem Āfrikā (piem., Namībijā), Latīņamerikā, Rietumbalkānos un Vidusāzijā (piem., Kazahstānā), izmantojot saprašanās memorandus.

Novembrī Komisija pabeidza sarunas ar Angolas Republiku par ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanas nolīgumu, kas palīdzēs piesaistīt un paplašināt ieguldījumus, vienlaikus integrējot saistības vides un darba tiesību jomā.

2022. gada tirdzniecības atbalsta progresu ziņojumā²³ tika apstiprināts, ka ES tirdzniecības atbalsts palīdzēja partnervalstīm palielināt tirdzniecības jaudu un risināt ar Covid-19 pandēmiju saistītās problēmas. ES un tās dalībvalstis joprojām ir galvenās globālā tirdzniecības atbalsta sniedzējas.

Migrācija un piespiedu pārvietošana

Lielākajā daļā migrācijas maršrutu uz ES 2022. gadā bija vērojams migrantu skaita pieaugums, jo īpaši Vidusjūras centrālajā un austrumu daļā un Rietumbalkānu maršrutos. Pasaulē piespiedu kārtā pārvietoto personu skaits pirmo reizi sasniedza 100 miljonus, savukārt Krievijas agresijas karš pret Ukrainu izraisīja vēl miljoniem cilvēku pārvietošanu.

Apliecinot savu kopīgo iesaisti, ES un tās dalībvalstis decembrī uzsāka divas reģionālas Eiropas komandas pamatiniciatīvas migrācijas pārvaldības stiprināšanai, jo īpaši Vidusjūras reģiona centrālajā un rietumu daļā un Atlantijas okeāna migrācijas maršrutos. Decembrī Komisija nāca klajā ar ES rīcības plānu problēmu risināšanai Rietumbalkānu maršrutā.

Lai atbalstītu Sīrijas iekšienē pārvietotos Sīrijas iedzīvotājus, kā arī bēgļus un neaizsargātas uzņēmējkopienas Irākā, Jordānijā un Libānā, 2022. gadā tika pieņemts papildu pasākumu kopums 310 miljonu EUR apmērā²⁴. ES un tās dalībvalstis kopā joprojām ir lielākās līdzekļu devējas, reaģējot uz šo krīzi. **Briseles VI konferencē "Atbalsts Sīrijas un reģiona nākotnei"** tika mobilizēti finansēšanas solījumi kopumā 6,4 miljardu EUR apmērā.

²² Eiropas Komisija, Starptautisko partnerību ģenerāldirektorāts, *Investing in sustainable development: progress report 2018-2020*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2841/156351>.

²³ Eiropas Komisija, Starptautisko partnerību ģenerāldirektorāts, *"EU aid for trade: progress report 2022"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2841/005862>.

²⁴ Citastarp 240 miljoni EUR humānajai palīdzībai.

Pārvaldība, miers, drošība un cilvēktiesības

ES rīcība veicināja spēcīgāku Eiropu pasaulē, veicinot integrētu pieeju konfliktiem un krīzēm, arī atbalstu miera un noturības veidošanai, **drošības sektora reformai un spēju veidošanai attīstības un drošības atbalstam attīstības nolūkā (CBDS)**.

Afganistānā ES koncentrējās uz valsts sabrukuma novēršanu, ņemot vērā iespējamās sociālās un ekonomiskās sekas Afganistānā un ārpus tās. Īpaša uzmanība tika pievērsta sieviešu un meiteņu tiesībām un dzimumu līdztiesībai. Tika izveidots Afganistānas sieviešu līderu forums.

ES turpināja aizstāvēt un veicināt cilvēktiesības un demokrātiju, izmantojot savus daudzpusējos, reģionālos un divpusējos instrumentus un sadarbojoties ar pilsonisko sabiedrību. Kopā ar Cilvēktiesību un demokrātijas tīklu (*HRDN*) ES organizēja **24. ES un NVO Cilvēktiesību forumu**²⁵, kurā galvenā uzmanība tika pievērsta atbildībai un tiesiskumam. Turklāt ES atjaunoja un ievērojami palielināja atbalstu mehānismam *ProtectDefenders.eu*, kas 2022. gadā sniedza atbalstu vairāk nekā 6500 visvairāk apdraudēto cilvēktiesību aizstāvju.

Komisija 2022. gadā piešķīra 170 miljonus EUR **Jemenai**, kur joprojām turpinās viena no smagākajām humanitārajām krīzēm pasaulē. Miljoni Jemenas iedzīvotāju ir pārvietoti, izputināti un iztiek ar nepilnvērtīgu uzturu.

GLOBĀLAIS MĒROGS

Subsahāras Āfrika

Sestajā ES un Āfrikas Savienības samitā tika pieņemts kopīgs redzējums par atjaunotu partnerību, ko papildina *Global Gateway* investīciju pakete. 28. novembrī notika Eiropas Savienības un Āfrikas Savienības **komisiju 11. sanāksme**, un tajā tika apspriests viss ES un Āfrikas Savienības sadarbības spektrs.

Saskaņā ar **programmu “Jaunatnes mobilitāte Āfrikai”** 31 valstī tika piešķirti 36 *Erasmus+* spēju veidošanas projekti.

ES un Namībija novembrī parakstīja saprašanās memorandu ar mērķi izveidot stratēģisku partnerību ilgtspējīgu izejvielu vērtības ķēžu un atjaunīgā ūdeņraža jomā.

Āzija un Klusā okeāna reģions

ES decembrī Briselē rīkoja pirmo **ES un ASEAN** (Dienvidaustrumu Āzijas valstu asociācija) **samitu**, atzīmējot diplomātisko attiecību 45. gadadienu. Ar šo pasākumu tika uzsākts jauns **ES un ASEAN dialogs enerģētikas jomā** ar mērķi atbalstīt enerģētikas pārkārtošanu un energosistēmu reģionālo integrāciju un stratēģijas “*Global Gateway*” iniciatīvas, mobilizējot investīcijas 10 miljardu EUR apmērā. Samita laikā tika parakstīti partnerības un sadarbības nolīgumi ar **Malaiziju** un **Taizemi**. ES un ASEAN oktobrī parakstīja arī ES un ASEAN visaptverošu gaisa transporta nolīgumu, kas ir pirmais aviācijas nolīgums starp šiem reģioniem.

²⁵ https://www.eeas.europa.eu/eeas/stop-impunity-%E2%80%93-93-road-accountability-and-justice_en.

ES un Japānas 28. samītā ES un Japāna apņēma sadarbības, lai uzturētu uz noteikumiem balstītu starptautisko kārtību, un vienojās par ES pirmo digitālo partnerību.

Septembrī tika organizēts pirmais ES un Indijas zaļā ūdeņraža forums ar mērķi atbalstīt publiskā un privātā sektora iesaisti ūdeņraža izstrādē Indijas ekonomikas dekarbonizācijai.

ES un tās dalībvalstis nekavējoties sniedza atbalstu **Pakistānai** pēc jūnijā notikušajiem plūdiem, kas skāra miljoniem cilvēku.

ES budžeta atbalsts 2022. gadā 750 000 bērnu, kas neapmeklē skolu, nodrošināja piekļuvi izglītībai, izmantojot 25 309 mācību centrus **Bangladešā**.

ES un Centrālāzijas savienojamības konferencē Samarkandā tika attīstītas reģionālās savienojamības iniciatīvas un apspriesta nepieciešamība noteikt ilgtspējīgus, uzticamus un efektīvus transporta, digitālos un enerģētikas savienojumus starp Eiropu un Centrālāziju. Konferencē tika paziņots arī par digitālās savienojamības iniciatīvas uzsākšanu stratēģijas “*Global Gateway*” ietvaros²⁶.

ES un **Persijas līča sadarbības padomes** partnerība 2022. gadā ieguva jaunu impulsu februārī notikušajā Apvienotās padomes sanāksmē, kurā tika apstiprināta vērienīga piecu gadu kopīgā rīcības programma. Maijā ES pieņēma kopīgu paziņojumu “Stratēģiska partnerība ar Persijas līča valstīm”²⁷.

Reģionā tika attīstīta arī sadarbība metāna emisiju samazināšanas kontekstā, rīkojot konferences Turkmēnijā, Dienvidaustrumāzijas reģionā un Ķīnā.

Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstis

27. oktobrī Buenosairesā pirmo reizi kopš 2018. gada tikās **Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu kopienas (CELAC)** un ES ārlietu ministri.

Decembrī ES un Čīle noslēdza **ES un Čīles uzlaboto pamat nolīgumu**, atjauninot spēkā esošo divpusējo asociācijas nolīgumu.

Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena un Spānijas premjerministrs Pedro Sančess 22. jūnijā uzsāka jaunu **ES un Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu partnerību**, kas veicinātu vakcīnu, zāļu un citu veselības aprūpes tehnoloģiju vietējo ražošanu un stiprinātu veselības aprūpes sistēmu noturību.

Venecuēlas sociālekonomiskā un politiskā krīze turpinājās, un tiek lēsts, ka vairāk nekā 14 miljoni cilvēku ir nonākuši grūtībās un vairāk nekā 7 miljoni venezueļiešu pamet savu valsti. ES ieguldījums daudznazaru palīdzības operācijās Venecuēlā un plašākā reģionā nodrošināja atbalstu aptuveni 3,1 miljoniem neaizsargātu cilvēku.

²⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_6963.

²⁷ [JOIN\(2022\) 13 final, 2022. gada 18. maijs](#).

Eiropas kaimiņreģiona valstis

Austrumu kaimiņvalstīs 2022. gadā dominēja Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un attiecību nostiprināšana ar ES austrumu partnervalstīm (Armēniju, Azerbaidžānu, Gruziju, Moldovu un Ukrainu). ES arī turpināja palielināt atbalstu Baltkrievijas iedzīvotājiem.

Decembrī ES un austrumu partnervalstu ārlietu ministri atkārtoti apstiprināja **Austrumu partnerības programmas** nozīmīgumu, vienlaikus atzīstot, ka tās īstenošana ir jāpielāgo pašreizējiem notikumiem.

ES veicināja miera sarunas starp **Armēniju un Azerbaidžānu** un nosūtīja kopēju drošības un aizsardzības politikas misiju uz Armēniju, kas bija pirmā misija Kolektīvās drošības līguma organizācijas valstī. ES arī turpināja sniegt humāno palīdzību abām pusēm.

Jūlijā ar **Azerbaidžānu** parakstītais saprašanās memorands par enerģētiku stiprinās ES enerģētisko drošību un atbalstīs Azerbaidžānas zaļo pārkārtošanos.

Ar stingru atbalstu **Baltkrievijas** pilsoniskajai sabiedrībai un neatkarīgajiem medijiem ES palīdzēja saglabāt pilsonisko līdzdalību un brīvu viedokli A. Lukašenko režīma brutālajās represijās.

ES sniedza stingru atbalstu **Moldovas** noturībai un pastiprināja sadarbību drošības un aizsardzības jomā (arī sadarbību hibrīddraudu, kiberdrošības un dezinformācijas apkarošanas jomā un palīdzības pasākumus Moldovas bruņotajiem spēkiem saskaņā ar Eiropas Miera mehānismu). Martā tika uzsākts augsta līmeņa politiskais un drošības dialogs. Lai sekmētu centienus atrisināt konfliktus, ES turpināja īstenot uzticības veicināšanas pasākumus.

Gruzijā ES palīdzēja mazināt valsts neaizsargātību pret hibrīddraudiem un kiberdraudiem un atbalstīja tās aizsardzības spēku modernizāciju, izmantojot Eiropas Miera mehānismu. ES turpināja aktīvi iesaistīties konfliktu risināšanas centienos, piemēram, saistībā ar ES īpašā pārstāvja darbu Dienvidkaukāzā un saistībā ar krīzi Gruzijā, kā arī ES uzraudzības misijas kontekstā.

Ceturtajā ES un dienvidu kaimiņvalstu ministru sanāksmē, kas notika Barselonā 24. novembrī, ES un tās partneri apstiprināja apņemšanos stiprināt Vidusjūras reģiona partnerības saites. Tāpat viņi apņēmās risināt visneatliekamākās ekonomiskās, sociālās, vides un drošības problēmas, galveno uzmanību pievēršot Krievijas agresijas pret Ukrainu sekām, jo īpaši tās ietekmei uz enerģētiku un pārtikas nodrošinājumu.

Oktobrī tika parakstīta **ES un Marokas zaļā partnerība**: 50 miljonus EUR vērtās programmas “*Énergie Verte*” mērķis ir veicināt Marokas enerģētikas pārkārtošanu, savukārt 115 miljonus EUR vērtā programma “*Terre Verte*” atbalsta mežsaimniecības un lauksaimniecības ilgtspējīgu attīstību.

Novembrī ES un Ēģipte pastiprināja sadarbību pārejā uz tīru enerģiju, parakstot saprašanās memorandu par stratēģisku partnerību atjaunīgā ūdeņraža jomā. Trīspusējs nolīgums ar Ēģipti un Izraēlu nodrošina pamatu Izraēlas gāzes piegādei uz ES, izmantojot Ēģiptes sašķidrināšanas jaudu.

Rietumbalkāni un Turcija

2022. gadā ES joprojām bija apņēmusies veicināt šā reģiona Eiropas perspektīvu un jūlijā uzsāka sarunas ar **Ziemeļmaķedoniju un Albāniju**. Decembrī ES arī piešķīra kandidātvalsts statusu **Bosnijai un**

Hercegovinai un panāca vienošanos par vīzu režīma liberalizāciju Kosovai²⁸. 6. decembrī Tirānā notika **pirmais ES un Rietumbalkānu samits**.

Galvenais politikas satvars *IPA III* fondiem joprojām ir ekonomikas un investīciju plāni un Zaļā programma Rietumbalkāniem, ko īsteno, izmantojot **Rietumbalkānu investīciju sistēmu**. 2022. gadā tika apstiprinātas 40 pamatprogrammas, un paredzams, ka tās piesaistīs investīcijas 5,7 miljardu EUR apmērā.

Nozīmīgs sasniegums novembrī bija bezprecedenta **enerģētikas atbalsta pakete Rietumbalkāniem** 1 miljarda EUR apmērā, kas tika ātri pieņemta, reaģējot uz enerģētikas krīzi.

Turcijā dzīvo lielākais bēgļu skaits pasaulē. Ar divām humānās palīdzības pamatprogrammām ES sniedza palīdzību naudā gandrīz 1,5 miljoniem cilvēku un atbalstīja vairāk nekā 800 000 bērnu un viņu ģimeņu saistībā ar piekļuvi izglītībai.

Aizjūras zemes un teritorijas (AZT)

AZT uztur īpašas konstitucionālas saites ar trim dalībvalstīm — Dāniju, Franciju un Nīderlandi.

Jaunkaledonija 22. novembrī rīkoja **19. gadskārtējo ES un AZT forumu**. AZT ir aizvien lielāka stratēģiskā nozīme Eiropas Savienībā, tās ir nozīmīgi ES vēstnieki savos reģionos un tām ir ievērojami resursi, piemēram, plašas ekskluzīvās ekonomiskās zonas.

Karību jūras reģionā **programma “RESEMBID”** palīdz visām AZT šajā reģionā veidot noturību, nodrošināt ilgtspējīgu enerģētiku un jūras bioloģisko daudzveidību. Darbs bioloģiskās daudzveidības jomā ir devis labumu dzīvotnēm sešās AZT un aptuveni 400 000 pilsoņu un iedzīvotāju.

²⁸ Šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO Drošības Padomes rezolūcijai Nr. 1244 (1999) un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.